

برخی از شهدا از زمان شهادتشان خبر می‌دهند، چطور می‌توانیم این چنین پدیده‌ای را تفسیر کنیم؟

حیدر حب الله

ترجمه: محمد رضا ملانی

سؤال¹: بسیاری از شهدا وقت شهادتشان را به اطرافیان و دوستانشان می‌گویند. تعداد این حوادث به تواتر رسیده است. مثلاً شهید علی جواد که در حریران 2006 گفته بود تابستان به شهادت می‌رسد. و همچنین بسیاری از شهدا که در جنگمان با بنی‌امیه از این خبرها داده‌اند، چطور تفسیرش می‌کنید؟ آیا این علم حضوری است؟ خداوند شما را جزای خیر دهد، لطفاً توضیحاتی ارائه فرمایید.

پاسخ: نمی‌توانیم همه این پدیده‌ها را – پس از اینکه به روشی علمی اثبات شدند- با روشی واحد تفسیر کنیم. احتمالات زیادی وجود دارد، ممکن است به روح انسان القاء شده باشد و در نتیجه بتواند آن را حس کند و درکی از این نوع می‌تواند موجب یقین شود، یا ممکن است چنین چیزی را در خواب دریافت کرده باشد که به آن رویای صادق می‌گوییم یا ممکن است در خواب یا بیداری لحظه شهادتش را مشاهده کند.

اما اندیشه علم حضوری به این معنی است که شخصی شهادت خود را به گونه حق‌الیقین لمس کند، نه اینکه در عالم مثال آن را تصور کند یا اینکه درکی عمیق از شهادت خود داشته باشد. برای اینکه به نتایجی یقینی برسیم یا دست کم بتوانیم تفسیری را ترجیح دهیم بایستی حالات و ویژگی‌های این شهدا را بررسی کنیم تا دقیقاً بفهمیم مرجع یقین ایشان نسبت به این اخبار چه بوده است و در این راه بایستی تمام فرضیاتی که از جهت علمی و دینی می‌تواند مطرح شود بررسی کنیم به ویژه در سطح علوم روانشناسی معاصر و همچنین علوم روح و عرفان، و در کنارشان بایستی بررسی‌های فلسفی جدی‌ای هم وجود داشته باشد.

¹ حیدر حب الله، إضاءات فی الفكر والدین والاجتماع 4: سوال: 544.